



בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 6528/19

לפני : כבוד המשנה לנשיאה ח' מלצר
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט ג' קרא

המערער : אברהם מלכה

נ ג ד

המשיבים : 1. ישראל שפיר, עו"ד, בתפקידו כנאמן על נכסי החייב
2. כונס הנכסים הרשמי

ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטת ע' וינברג-נוטוביץ') ב-פש"ר 26663-12-13 מתאריך 03.07.2019

תאריך הישיבה : י"ד בחשוון התשפ"א (01.11.2020)

בשם המערער : עו"ד שלום גולדבלט ; עו"ד רהב עין-דר

בשם המשיב 1 : בעצמו ובאמצעות עו"ד רובין פיכטמן

בשם המשיב 2 : עו"ד אסף ברקוביץ'

פסק-דין

המשנה לנשיאה ח' מלצר:

1. לפנינו ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטת ע' וינברג-נוטוביץ') ב-פש"ר 26663-12-13 מתאריך 03.07.2019, בגדרה נדחתה בקשתו של המערער לקבל צו הפטר (להלן: בקשת ההפטר, נושא הערעור).

להלן יובאו בקצרה הנתונים הרלבנטיים וטענות הצדדים.

2. הערעור שלפנינו עניינו בהחלטת בית המשפט המחוזי הנכבד מתאריך 03.07.2019, שניתנה ב"פתקית", בגדרה נדחתה בקשת ההפטר, נושא הערעור, שהוגשה על-ידי המערער בתאריך 01.04.2019.

3. המערער, שהיה בשעתו בעליהן של מספר חברות בתחום הטקסטיל, הוכרז כפושט רגל בתאריך 24.02.2015 לאחר שהחברות האמורות (שהמערער היה אף ערב לחובותיהן), נקלעו להליכי פירוק, ובהתאם לכך ניתן צו לכינוס נכסי המערער.

4. על-פי צו תשלומים לקופת הכינוס, שניתן על-ידי בית המשפט המחוזי הנכבד – המערער, וכן חברת גלובל ריטייל גרופ בע"מ, שרכשה את אחת החברות שהיו בבעלות המערער (להלן: גלובל), העבירו תשלומים חודשיים לקופת הכינוס (ראו החלטות בית המשפט המחוזי מהתאריכים: 21.01.2015, 25.04.2017, 16.05.2017, 18.06.2017). יצוין, כי בין החודשים נובמבר 2015 לנובמבר 2016, עבד המערער בחברת גלובל והסדר התשלומים הנ"ל נעשה כחלק מתנאי העסקתו בחברה הנ"ל.

5. בתאריך 15.06.2017 הגיש המערער בקשה למתן צו הפטר (להלן: בקשת ההפטר הראשונה), על רקע נסיבותיו האישיות והכלכליות, וזאת כנגד תשלום מצדו בסך של 35,000 ש"ח, שיצטרף לסכום שהצטבר עד אותה עת לקופת הכינוס, בסך של 234,500 ש"ח. יובהר, כי באותה עת עמדו תביעות חוב שהוגשו לנאמן (הוא המשיב 1) כנגד המערער והחברות שהוא היה ערב להן, על סך כולל של למעלה מ-80 מיליון ש"ח. מסיבה זו, התנגד הנאמן לבקשה למתן צו הפטר, תוך שהדגיש את כושר הפירעון העתידי ופוטנציאל ההשתכרות הגבוה של המערער ואף הביע את עמדתו כי יש להשית על המערער "מנגנון התעשרות" לתקופה של 10 שנים עד לסכום של 5 מיליון ש"ח, וזאת חרף המשבר האישי והמשפחתי בו היה המערער נתון באותה עת.

6. בתאריך 22.11.2017 התקיים דיון בבקשת ההפטר הראשונה, בגדרו הצדדים הודיעו כי הגיעו למתווה מוסכם למתן צו הפטר למערער. נוכח הסכמת הצדדים, בית המשפט המחוזי הנכבד הורה על מתן צו הפטר מותנה למערער (במתווה שונה מזה שהוצע בבקשת ההפטר הראשונה ומתון מעט יותר מזה שהוצע על-ידי הנאמן בתגובתו) במסגרת צו ההפטר המותנה, נקבע כי המערער יופטר מכל המגבלות שהוטלו עליו, בכפוף ל"סעיף התעשרות", בגדרו יוטל על המערער תשלום בסך של 5 מיליון ש"ח, או עמידה בהסדרי תשלומים והגשת דו"חות למשך 6 שנים מיום מתן צו ההפטר המותנה, או עד שישולם הסכום הנ"ל של 5 מיליון ש"ח (להלן: צו ההפטר המותנה).

7. בתאריך 27.12.2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בקשה מטעם בנק מרכנתיל דיסקונט (להלן: הבנק), אחד מנושיו של המערער, להורות על ביטולו של צו ההפטר המותנה. זאת, בטענה כי הבנק, כמו רבים מהנושים האחרים, לא זומן לדיון בפני בית המשפט המחוזי הנכבד שעסק במתן צו ההפטר המותנה. הנאמן, מנגד, עמד על דעתו כי אין לבטל את צו ההפטר המותנה, בין היתר לנוכח העובדה שלא נמצאו ברשות המערער נכסים מוחשיים כלשהם אותם ניתן לממש, ומכאן שאין בטענות הבנק (ונושים אחרים שהצטרפו לבקשתו), כדי להגדיל את סך התשלומים שיגיעו לקופת הכינוס מידי המערער במסגרת צו ההפטר המותנה.

8. כאן המקום לציין כי לאחר מתן צו ההפטר המותנה, התגלה לנאמן כי המערער משמש כמנכ"ל וכדירקטור באחת החברות שהיו בבעלותו בעבר ושנמכרו לגלובל החל מתאריך 01.01.2018. הנאמן סבר כי יש טעם לפגם בהעסקתו החוזרת של המערער באותה חברה כאשר המערער נותר חייב חובות גבוהים מאוד לנושים. בעקבות זאת, הנאמן שוחח עם מעסיקיו של המערער בדבר הבעייתיות הנ"ל, ובתגובה הודיעה חברת גלובל למערער בתאריך 31.07.2018 על פיטוריו. התנגדותו של הנאמן להעסקתו של המערער בחברת גלובל (בה השתכר שכר כפול מזה שקיבל בעבודות בהן הועסק קודם לכן ולאחר הכרזתו כפושט רגל), הביאו את בא-כוח המערער, במסגרת הדיונים בבקשות לביטול צו ההפטר המותנה, להתנגד גם הוא לצו הנ"ל (שניתן, כאמור, בעקבות הסכמת הצדדים), שכן לגישתו לא היה כל פסול בהעסקתו של המערער בגלובל ומאחר שלעמדתו התנגדות הנאמן בעניין זה איינה כל היתכנות למימוש "סעיף ההתעשרות" הקבוע בצו ההפטר המותנה.

בדו"ח עדכון, שנמסר על-ידי הנאמן בתאריך 15.07.2018, צוין כי לגישת הנאמן יש לשקול מחדש את מתן צו ההפטר המותנה, כשעל בית המשפט לשקול השתת צו תשלומים מחמיר יותר על המערער, בנוסח שהוצע בתגובתו של הנאמן לבקשת ההפטר הראשונה.

9. בתאריך 17.07.2018 בית המשפט המחוזי הנכבד הורה על ביטול צו ההפטר המותנה, לאור הודעת הנאמן ועמדת בא-כוח המערער לפיה הוא איננו מוכן לקיים את צו ההפטר המותנה, שכן הוא מסרב "לשים את עתידו בידי הנאמן ואינו סומך על ההסדר כפי שהיה".

10. לאחר ביטול צו ההפטר המותנה, המערער הגיש בתאריך 31.07.2018 "בקשה לקביעת מועד דיון בבקשת ההפטר (הראשונה – ח"מ)". הנאמן התנגד לבקשה משורה של

טעמים, ובין היתר לנוכח העובדה כי בקשת ההפטר הראשונה והמתווה שהוצע בה – נדחו כבר על-ידי בית המשפט בתאריך 22.11.2017.

בית המשפט המחוזי הנכבד דחה את בקשת המערער בתאריך 19.11.2018, תוך שקבע כי לא נמצא טעם בקביעת דיון בבקשת ההפטר, שעה שבקשת ההפטר הראשונה נדונה ונדחתה, אך קבע כי ככל שהמערער יגיש בקשה חדשה היא תיבחן בהתאם. המערער לא השיג על החלטה זו.

11. בתאריך 01.04.2019 המערער הגיש בקשת הפטר חדשה (בד בבד עם הודעה בדבר מצבם הרפואי של בני משפחתו). זוהי בקשת ההפטר, נושא הערעור. הנאמן והכ"ד (הוא המשיב 2) התנגדו לבקשה האמורה, וטענו כי מדובר למעשה בבקשה "ממוחזרת", שעיקריה זהים לבקשת ההפטר הראשונה מה גם שנעדרת בה התייחסות לנסיבות ולשינויים שנוצרו למן מתן צו ההפטר המותנה וההתרחשויות שגרמו לביטולו.

12. בית המשפט המחוזי הנכבד, דחה כאמור את בקשת ההפטר, נושא הערעור בתאריך 03.07.2019, ונימק כך: "עסקינן בבקשה ממוחזרת, שנדחתה זה מכבר".

על החלטה זו נסוב הערעור שבפנינו.

טענות הצדדים

13. המערער (בכתב הערעור, ובתשובה לתגובת המשיבים) סבור כי בית המשפט המחוזי הנכבד שגה בהחלטתו הנ"ל, שכן דחיית בקשתו למתן צו הפטר בעת הזו, כמוה כגרימת עיוות דין למערער, כאשר תוצאה זו מנוגדת להוראות הדין, בהיעדר כל תכלית בהמשך הליכי פשיטת הרגל כנגדו.

בהקשר לכך, המערער סבור כי בקשת ההפטר החדשה איננה בקשה "ממוחזרת". עיקר טענתו בהקשר זה מתבססת על כך שבקשת ההפטר הראשונה לא נדונה לגופה, שכן לאחר שזו הוגשה פתחו הצדדים במשא ומתן שהביא לבסוף למתן צו ההפטר המותנה, שכלל תנאים השונים מאלה שפורטו בבקשת ההפטר הראשונה (כגון "סעיף ההתעשרות" האמור). עוד מוסיף המערער, כי לא היה בדעתו להתנגד לצו ההפטר המותנה, לולא הנאמן גילה במעשיו כי איננו מחוייב להסכמות שהושגו בין הצדדים, בכך שהביא לפיטוריו של המערער מחברת גלובל, דבר שהוביל לאובדן אמונו של המערער בנאמן. לצד האמור, המערער ציין את התנהלותו ההגונה, לשיטתו, בכל הנוגע להליכי פשיטת הרגל, ושיתוף הפעולה שלו עד אז עם הנאמן.

בשולי הערעור, המערער העלה טענות נוספות בדבר האופן בו רצוי לקבוע את תנאי ההפטר בעניינו, ובהקשר לכך הועלתה התנגדות מצדו לקביעת "מנגנון התעשרות", כתנאי למתן הפטר כאמור.

נוכח האמור לעיל – המערער סבור כי על בית המשפט להורות על קבלת צו ההפטר המוצע בבקשת ההפטר, נושא הערעור, ולמצער להורות לבית המשפט המחוזי הנכבד לדון בבקשה זו לגופה, ולשקול את ההסדר המוצע בה.

14. בתגובה לערעור, הנאמן סבור כי לא נפל פגם כלשהו בהחלטת בית המשפט המחוזי הנכבד והוא דוחה את טענות המערער לכך שיש לדון בבקשת ההפטר, נושא הערעור במנותק מצו ההפטר המותנה, הנסיבות שאפפו את הוצאתו והשתלשלות הדברים שהובילה לביטולו. לטענת הנאמן, העובדות המפורטות בבקשת ההפטר, נושא הערעור זהות לעובדות שבבקשת ההפטר הראשונה, לרבות ביחס לתשלום אותו מבקש המערער לשלם עתה בתמורה להפטר וכן ביחס לפוטנציאל ההשתכרות שלו.

15. הכנ"ר עומד בתגובתו על מהות הליך ההפטר הניתן לפושט הרגל, שהוא בבחינת מעין אקט של "חסד מצידו של המחוקק", המטיל חובה על המבקש לחסות בצילו לפעול בתום-לב, בהתאם להוראות הנאמן ובית המשפט. הכנ"ר מוסיף, כי כפי שעולה מהשתלשלות הדברים – כושר השתכרותו הגבוה של המערער איננו מנוצל עד תום, דבר המוביל לפגיעה בקופת הכינוס, ובסיכוייו של המערער להשיג הפטר מחובותיו.

דיון והכרעה

16. לאחר שקראנו את כתב הערעור, את תגובות הנאמן והכנ"ר, ותשובת המערער לתגובות אלה, וכן עיינו במוצגים שהוגשו מטעם הצדדים ושמענו את טיעוניהם של באי-כוח הצדדים – אנו סבורים כי דין הערעור להידחות. ההנמקה לכך תובא בקצרה להלן.

17. עיון בבקשת ההפטר, נושא הערעור, שלגביה מבקש המערער כי נורה לבית המשפט המחוזי הנכבד כי יידון בה לגופה, מגלה כי זו מתעלמת, לכאורה – ממסכת האירועים שהתרחשה לאחר הגשת בקשת ההפטר הראשונה, ההליכים הנוגעים לצו ההפטר המותנה שניתן בהמשך ומהתובנות העולות מכל אלה לגבי פוטנציאל ההשתכרות של המערער. העמדה אותה הציג המערער בבקשה זו מבקשת איפוא לחזור אל נקודת ההתחלה – כאילו לא ניתנה בשלב כלשהו הסכמתו ל"מנגנון התעשרות", וכאילו הוא לא הראה במעשיו כי יכולתו למצות את כושר ההשתכרות שלו, ולעמוד בצו התשלומים שנקבע בצו ההפטר המותנה.

18. אכן, אף שלשון סעיף 61(א) לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ם-1980 (החל בעניינינו, מכוח הוראות התחולה שבסעיף 373 לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018) מורה כי: "פושט רגל רשאי בכל עת לבקש מבית המשפט הפטר" – אין ללמוד מכך על זכות קנויה הנתונה לחייב כי בית המשפט יקיים דיון לגופה של בקשה, ודאי כאשר היא איננה מגלה תשתית ראייתית המצדיקה דיון, או בירור נוסף בבקשה. כך, למשל, קבע חברי, השופט נ' סולברג בעניין רע"א 477/18 קדישוב נ' נורה גוטליב, נאמנת (26.03.2018):

"פרשנות מדוקדקת של סעיף החוק הנ"ל מלמדת כי מטרתו של קיום הדיון אינה להעניק לחייב זכות לכך שיתקיים דיון במעמד הצדדים בבקשתו, כל אימת שירצה, כי אם להגן על הנושים שמא ייפגעו ממתן ההפטר – ואלה יוכלו להישמע במהלך דיון במעמד הצדדים ולהציג את טענותיהם [...] אם כן, המטרה העיקרית בקיומו של דיון היא מתן פתחון פה לכל הצדדים הנוגעים בדבר, בטרם יינתן לחייב הפטר. לפיכך, חריגה מתכליתו של הסעיף תיגרם כאשר בית המשפט יתן צו הפטר ללא קיום דיון, ולא כאשר יסרב לבקשה כזו בלא דיון" (שם, בפיסקה 10).

על היקף שיקול הדעת הרחב המוקנה לבית המשפט בבואו לשקול בקשה למתן הפטר לחייב, לרבות בחינת התנהגותו של החייב במכלול הנסיבות הנוגעות להליך פשיטת הרגל – ראו עוד: שלמה לויין ואשר גרוניס פשיטת רגל, בעמ' 199-206 (2010).

19. לאור כל האמור לעיל – הנני נכון להעדיף את עמדת המשיבים, לפיה הצעתו המקורית של המערער לשלם לקופת הכינוס במסגרת צו הפטר סך של 35,000 ש"ח בלבד, איננה מעשית לכאורה, שעה שסך תביעות החוב שהוגשו לנאמן עומד על למעלה מ-80 מיליון ש"ח. צו ההפטר המותנה שניתן לאחר שהצדדים ניהלו משא-ומתן, אשר במסגרתו הוסכם כי המערער ישלם לקופת הכינוס סכומים ניכרים תוך זמן קצוב, מצביע עד כמה רחוקה הצעתו הנוכחית של המערער ממתווה אפשרי ומקובל על הצדדים למתן צו הפטר בעניינו. כפי שעולה מעיון בנספחים השונים שצורפו לכתב הערעור – הצדדים הסכימו, במסגרת ההתדיינות בבקשת ההפטר הראשונה, על "מנגנון התעשרות" בסך כולל של כ-5 מיליון ש"ח, המשקף את אומד דעתם ההדדי בכל הנוגע לפוטנציאל ההשתכרות של המערער. למעשה, ניכר כי אף לולא אותה הסכמה הדדית – בית המשפט היה דוחה את

המתווה הראשוני שהמבקש הציע, לנוכח החלטתו מתאריך 28.08.2017, שניתנה לפני מתן צו ההפטר המותנה, בגדרה הורה למערער לשפר את הצעתו הראשונית עד למועד הדיון בבקשה. על אף הסכמתם של הצדדים למתן צו הפטר מותנה הכולל "מנגנון התעשרות" משמעותי, ועל אף שבית המשפט הביע כאמור במפורש עוד קודם לכן את דעתו כי הצעתו הראשונית של המערער איננה מספקת – שב עתה המערער לעמדתו המקורית והוא מתנגד לכל "סעיף התעשרות" שייכלל במסגרת הפטר מותנה עתידי. יש בכך, איפוא, משום נסיגה אל מחוזות שאף המערער הסכים בעבר שלא לפעול לפיהם.

20. זאת ועוד – אחרת. מעשיו של המערער עצמו מעידים כי קביעת "מנגנון התעשרות" כתנאי למתן צו הפטר מותנה מוצדק בנסיבות העניין. כפי שתואר, במהלך התקופה שלמן מתן צו ההפטר המותנה ועד לפיטוריו מחברת גלובל, המערער השתכר שכר גבוה, שאיפשר לו לעמוד בתשלומים שנקבעו במסגרת הצו הנ"ל. בכך יש כדי להעיד על פוטנציאל ההשתכרות הממשי של המערער. אכן, שנים רבות קודם למשבר שאליו נקלע, עשה המערער חיל בעסקיו, צבר מוניטין עסקי רב, וברי כי כישרונותיו ויכולותיו עשויים לתרום לו ולקופת הכינוס, ולהביאו, בבוא הזמן, להפטר חובות ולפתיחת דף חדש בחייו. הנה כי כן בנסיבות אלו – לא שוכנענו, בניגוד לעמדת המערער, כי לעת הזו המערער לא יכול לממש את פוטנציאל ההשתכרות שלו, אם לא ישוב ויעסוק דווקא בחברות שהיו בבעלותו בעבר.

21. בנסיבות אלה – לא ראינו מקום להתערב בהחלטת בית המשפט המחוזי הנכבד. לצד האמור, בפני המערער פתוחה עדיין האפשרות להגיש בקשה למתן צו הפטר חדשה ושונה מזו שהיא נושא הערעור, כשהיא מפורטת ומעודכנת. בקשה כזו אמורה לכלול הצעה לצו תשלומים משמעותי יותר, בדומה למה שנעשה במסגרת צו ההפטר המותנה.

22. בשולי הדברים יוער לבסוף, כי אף שהחלטת בית המשפט המחוזי אכן נדחתה ב"פתקית" ולא נדרשה בהכרח החלטה מפורטת הרבה יותר בנסיבות – מוטב היה לו בית המשפט המחוזי הנכבד היה מציין, בתמציתיות, מהם רכיבי בקשת ההפטר, נושא הערעור, שהביאו אותו להגדירה כ"ממוחזרת", ומכאן לדחייתה.

23. נוכח כל האמור לעיל, אנו מורים על דחיית הערעור. בנסיבות העניין לא נעשה צו להוצאות.

המשנה לנשיאה

השופט נ' סולברג :

אני מסכים.

שופט

השופט ג' קרא :

אני מסכים.

שופט

הוחלט כאמור בפסק הדין של המשנה לנשיאה, השופט חנן מלצר.

ניתן היום, ח' בכסלו התשפ"א (24.11.2020).

שופט

שופט

המשנה לנשיאה